

Zbigniew Kuśmierk

Udział wojska w sytuacjach kryzysowych

Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy 10 (1), 15-22

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Kuśmierk

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy

e-mail: kusmier5@dami.pl

Udział wojska w sytuacjach kryzysowych

STRESZCZENIE

Niemilitarne sytuacje kryzysowe występują na obszarze każdego państwa. Zapewnienie skutecznej ochrony podczas takich sytuacji wymaga wspólnych działań kilku organów państwowych. Elementami wspierającymi pozamilitarny układ obrony są Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, jednostki ratownictwa specjalistycznego oraz Siły Zbrojne. W latach 2002–2011 zostały ustalone zasady udziału Sił Zbrojnych w zwalczaniu zagrożeń niemilitarnych. Na wszystkich szczeblach dowodzenia opracowano i wdrożono *Plan użycia oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych RP w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych*. Ze składu Sił Zbrojnych wydzielono i utrzymuje się w nakazanych normach gotowości bojowej siły i środki adekwatne do zagrożenia. W krótkim czasie Siły Zbrojne RP są w stanie wydzielić przygotowane siły i środki, głównie z batalionów ratownictwa inżynieryjnego i innych jednostek Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, liczące około 3,5 tysiąca żołnierzy oraz około 600 jednostek sprzętu. W przypadku rozwoju sytuacji kryzysowej liczebność komponentu wojskowego może wzrosnąć do około 11 tysięcy żołnierzy i 1400 jednostek różnego sprzętu wojskowego.

Słowa kluczowe: niemilitarne sytuacje kryzysowe, zagrożenie niemilitarne, bataliony ratownictwa, plan użycia pododdziałów Sił Zbrojnych RP.

Niemilitarne sytuacje kryzysowe występują na obszarze każdego państwa. Zapewnienie skutecznej ochrony podczas takiej sytuacji wymaga wspólnych działań wielu organów państwowych odpowiedzialnych i przystosowanych do zwalczania danej sytuacji kryzysowej. Elementami wspierającymi pozamilitarny układ obrony są Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, jednostki ratownictwa specjalistycznego oraz Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

W *Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* zostało zapisane, że Siły Zbrojne RP będą uczestniczyć w narodowym systemie zarządzania kryzysowego, rozwijać swą zdolność do udzielania pomocy odpowiednim organom administracji publicznej oraz społeczeństwu w wypadkach klęsk żywiołowych, katastrof spowodowanych przez człowieka i zagrożeniom terrorystycznym¹. Słusznie też uznano, że Siły Zbrojne posiadają

¹ *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* z 2007 r., s. 24.

potencjał ludzki, organizacyjny oraz sprzęt i wyposażenie, które może być wykorzystywane do wspierania instytucji cywilnych podczas wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń, i nie wolno z tego nie korzystać. Należy jednak zaznaczyć, że określenie kryzysu oraz decyzja o użyciu Sił Zbrojnych leży zawsze w gestii władz cywilnych.

Podstawowe akty prawne

W latach 2002–2011 ustalone zostały zasady udziału Sił Zbrojnych w zwalczaniu zagrożeń niemilitarnych. Wynikają one z regulacji prawnych obowiązujących w Polsce oraz dokumentów wykonawczych Ministerstwa Obrony Narodowej. Poniżej przedstawiono najważniejsze z nich, oprócz wspomnianej już *Strategii bezpieczeństwa*...

1. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP. W art. 3 ust 2 zapisano, że „Siły Zbrojne mogą ponadto brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działań terrorystycznych, akcjach poszukiwawczych oraz ratowaniu życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu”. Dalej, w art. 60, ustawodawca zapisał, że „Powoływanie do ćwiczeń wojskowych, powoływanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa, może nastąpić w celu udziału jednostek wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków”.

2. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. Zawarte w niej przepisy określają już sposób działań. W art. 18 ust. 1 czytamy: „W czasie stanu klęski żywiołowej, jeżeli użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające, Minister Obrony Narodowej może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze działania występuje klęska żywiołowa, pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem”.

3. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym. Stosowny zapis brzmi następująco: „W czasie stanu wyjątkowego Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może postanowić o użyciu oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych RP do przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa, jeżeli dotychczas zastosowane siły i środki zostały wyczerpane”².

4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Wykorzystanie wojska poza wymienionymi wyżej dwoma stanami nadzwyczajnymi w ustawie o Policji możliwe jest na podstawie zapisu: „W przypadkach, o których mowa w ust. 1 (zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego), jeżeli użycie uzbrojonych oddziałów i pododdziałów Policji okaże się niewystarczające, do pomocy oddziałom i pododdziałom Policji mogą być użyte oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej [...] na podstawie postanowienia Prezydenta RP wydanego na wniosek Prezesa Rady Ministrów”.

5. Ustawa z dnia 24 sierpnia o Państwowej Straży Pożarnej. Z zawartego w ustawie zapisu i opracowanego na jej podstawie rozporządzenia wynika, że Wojskowa Ochrona Przeciwpożarowa „organizuje i prowadzi akcje ratownicze w czasie walki z pożarami oraz likwidacji

² W.S. Krzeszowski, *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych – niedostatki i rekomendacje* [w:] *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych – dowodzenie i współdziałanie*, red. W.S. Krzeszowski, Warszawa 2008, s. 62.

innych miejscowych zagrożeń na terenach będących w zarządzie (użytkowaniu) Sił Zbrojnych. Na podstawie tych dokumentów siły wojskowej ochrony przeciwpożarowej mogą również udzielać wsparcia Państwowej Straży Pożarnej i innym służbom poza terenem wojskowym.

6. Ustawa z dnia 25 lipca 2001 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Na jej podstawie na Siły Zbrojne nałożony został obowiązek włączenia do systemu ratownictwa medycznego zespołów ratownictwa medycznego, lotniczych grup poszukiwawczo-ratowniczych podległych MON oraz współdziałania z jednostkami systemu biorącymi udział w działaniach ratowniczych reagowania kryzysowego.

7. W dziedzinie ratownictwa radiologicznego siły sektora cywilnego są wspierane głównie przez wojska chemiczne, prowadzące stały monitoring zagrożeń skażeniami promieniotwórczymi. Zasady wojskowego wsparcia w tym zakresie reguluje ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe. Prezes Agencji Atomistyki współdziała z Ministrem Obrony Narodowej, któremu podlegają stacje wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych oraz placówki prowadzące pomiary skażeń promieniotwórczych (między innymi Centralny Ośrodek Analizy Skażeń oraz ośrodki skażeń rodzajów sił zbrojnych). Do zadań tych placówek należy prowadzenie ciągłych pomiarów mocy dawki promieniowania gamma³. Chemiczne i Radiacyjne Zespoły Awaryjne (ChRZA) przygotowane są do rozpoznawania i usuwania skutków awarii chemicznych oraz wypadków radiacyjnych w resorcie obrony narodowej, a także udzielania pomocy zakładom cywilnym wykorzystującym lub transportującym toksyczne środki przemysłowe. Tworzy się je doraźnie z uprzednio wyznaczonych pododdziałów chemicznych, Wojsk Inżynieryjnych oraz Wojskowej Służby Zdrowia. Realizację zadań przez Chemiczne i Radiacyjne Zespoły Awaryjne zabezpieczają wydzielone dywizjony śmigłowców z Leżnicy i Tomaszowa Mazowieckiego (dla Wojsk Lądowych), rejonu działania podzielono na strefy odpowiedzialności ChRZA: Bydgoszcz, Warszawa, Wrocław.

8. W ramach działań przeciwepidemicznych i przeciwezootycznych funkcjonują Wojskowe Ośrodki Medycyny Prewencyjnej (WOMP) w Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Modlinie i Wrocławiu. Elementem strukturalnym WOMP są Zespoły Zdrowia Środowiskowego (ZZŚ). Ich zadaniem jest określanie prawdopodobieństwa wystąpienia oraz ocena podatności wojsk własnych i środowiska cywilnego na naturalne czynniki zagrożeń epidemicznych i atak biologiczny. Podczas zagrożeń epidemia mogą być wykorzystane szpitale wojskowe (Warszawa, Lublin, Kraków, Żary).

9. W dziedzinie ratownictwa morskiego służbą wykonującą zadania poszukiwania i ratowania życia na morzu jest Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, zwana „służbą SAR”. Przy wykonywaniu zadań ze służbą SAR współdziałają jednostki Marynarki Wojennej, PSP, SG. Organem opiniodawczo-doradczym w sprawach związanych z poszukiwaniem życia na morzu jest Rada SAR, której przewodniczącym jest dowódca MW. Rada opiniuje propozycje rodzajów oraz ilości sił i środków przydatnych do akcji poszukiwań.

10. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. W skład Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego z mocy tej ustawy wchodzi Minister Obrony Narodowej. W art. 25. ust. 1 ustawodawca zapisał: „Jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej, Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać do dyspozycji

³ K. Gąsiorek, *Siły Zbrojne w ratownictwie* [w:] *Zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*, red. G. Sobolewski, D. Majchrzak, Warszawa 2011, s. 283.

pododdział SZ RP, lub oddział Sił Zbrojnych, zwany dalej »oddziałami Sił Zbrojnych«, wraz ze skierowaniem ich do wykonania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego [...].

W realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego mogą uczestniczyć oddziały Sił Zbrojnych stosownie do ich przygotowania specjalistycznego, zgodnie z wojewódzkim planem zarządzania kryzysowego. [...] Oddziały Sił Zbrojnych mogą być przekazane do dyspozycji wojewody w składzie etatowym albo jako tworzone doraźnie zgrupowania zadaniowe”. Zadania dla oddziałów Sił Zbrojnych przekazywane są wyłącznie dowódcom⁴.

Scharakteryzowane powyżej dokumenty stwarzają dla MON prawne podstawy działań. Dokumenty te mają na celu szczegółowe uregulowanie zasad użycia wojska w sytuacjach kryzysowych. Regulują one również zasady współdziałania na szczeblu resortów. Nie ma natomiast takich uregulowań dotyczących bezpośrednich wykonawców, tzn. dowódców pododdziałów.

Zadania realizowane przez Siły Zbrojne RP w sytuacji zagrożeń niemilitarnych

W Siłach Zbrojnych RP opracowano i wdrożono na wszystkich szczeblach dowodzenia *Plan użycia oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych RP w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych*. Ze składu Sił Zbrojnych RP wydzielono i utrzymuje się w nakazanych normach gotowości bojowej siły i środki adekwatne do zagrożenia⁵.

Do wspomnianego *Planu*... opracowano również plany szczegółowe, precyzujące zasady użycia sił i środków. Potencjał sił i środków pozwala na realizację następujących zadań w sytuacjach kryzysowych”

- współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i ich skutków;
- współdziałanie w działaniach antyterrorystycznych do wsparcia Policji;
- współdziałanie w monitorowaniu zagrożeń;
- wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- ewakuacja poszkodowanej ludności i mienia;
- wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ludności w wyznaczonych miejscach;
- współdziałanie w ochronie mienia pozostawionego na obszarze zagrożeń;
- izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu lub materiałów wybuchowych będących w zasobach SZ RP;
- likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
- usuwanie skażeń promieniotwórczych;

⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz. U. z 2007, nr 89, poz. 590.

⁵ Z. Piątek, *Procedury i przedsięwzięcia systemu reagowania kryzysowego*, Warszawa 2011, s. 109.

- wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
- udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarno – przeciwepidemicznych.

W jednostkach wojskowych skierowanych do zwalczania klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidacji szkód można dokonywać mobilizacyjnego uzupełnienia poprzez powoływanie rezerwistów z Narodowych Sił Rezerwowych.

Zagrożenia zazwyczaj pojawiają się nagle i mają gwałtowny przebieg. W celu zapewnienia szybkiej pomocy ze strony wojska w sytuacjach kryzysowych elementem łącznikowym w Wojewódzkich Centrach Zarządzania Kryzysowego są szefowie Wojewódzkich Sztabów Wojskowych, którzy wchodzi w skład Wojewódzkich Sztabów Zarządzania Kryzysowego.

Wprowadzenie oddziałów i pododdziałów wojska do akcji kryzysowej może odbywać się trzema sposobami:

1. Podstawowa procedura działania – wojewoda zwraca się z wnioskiem do Ministra Obrony Narodowej o wydzielenie sił i środków do wsparcia podmiotów cywilnych zaangażowanych do przeciwdziałania sytuacji kryzysowej. Wojewoda podczas formułowania wniosku może zasięgać opinii właściwego w danym regionie terenowego organu administracji wojskowej.

2. Nakazowa procedura działania – kierowanie do akcji sił i środków Sił Zbrojnych RP na podstawie decyzji Ministra Obrony Narodowej lub na rozkaz szefa Sztabu Generalnego WP. Podstawę do takiej decyzji stanowić będzie wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych lub *Plan użycia Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych*.

3. Alarmowa aktywacja – stosowana jest podczas gwałtownego rozwoju sytuacji kryzysowej o lokalnym zasięgu. Polega na tym, że dowódca jednostki wojskowej (w szczególnych przypadkach) samodzielnie podejmuje decyzję o przystąpieniu do akcji, następnie melduje o powyższym fakcie bezpośrednio przełożonemu.

Siły i środki przeznaczone do użycia w sytuacji zagrożenia kryzysowego

W Wojskach Lądowych do użycia przygotowane są siły i środki batalionów ratownictwa inżynierskiego, wyposażonego między innymi w sprzęt przeprawowy (gąsiennicowe transportery pływające, łodzie desantowe). Sprzęt ten jest wykorzystywany do ewakuacji ludności i mienia oraz dystrybucji artykułów pierwszej potrzeby. Baza zasobów sprzętu technicznego, rzadko znajdującego odpowiedniki w gospodarce narodowej (śmigłowce, amfibie, łodzie desantowe, ciągniki pancerne) będącego w ciągłej gotowości do działania – zawsze była wykorzystywana w akcjach ratunkowych. W gotowości do użycia utrzymuje się grupy minerskie na śmigłowcach, które są wyposażone w materiały wybuchowe do kruszenia zatorów lodowych w celu zapobieżenia powodzi.

W krótkim czasie Siły Zbrojne RP są w stanie wydzielić przygotowane siły i środki, głównie z pięciu batalionów ratownictwa inżynierskiego i innych jednostek Wojsk Lądowych oraz Sił Powietrznych, liczące około 3,5 tys. żołnierzy oraz około 600 jednostek sprzętu. W przypadku niekorzystnego rozwoju sytuacji liczebność komponentu wojskowego może wzrosnąć do około 11 tys. żołnierzy i 1400 jednostek różnego sprzętu wojskowego⁶.

⁶ Tamże, s. 112; szerzej: A. Mróz-Jagiello, A. Szuetterly, Z. Lasota, *Zawsze służyć. Wojska Inżynierskie społeczeństwu*, Warszawa 2011, s. 26–50.

Do akcji odśnieżania Siły Zbrojne RP (*Plan udziału SZ RP w akcji odśnieżania*) wydzielają kilka tysięcy żołnierzy i kilkaset jednostek sprzętu. Do ratowniczo-gaśniczych akcji usuwania skutków pożarów przestrzennych wojsko wydziela znaczące siły żołnierzy i specjalistycznego sprzętu (głównie jednostki sprzętu inżynierskiego, chemicznego, samochody ciężarowe).

Siły Zbrojne utrzymują 37 minerskich patroli oczyszczania i dwie grupy minersko-morskie, które służą do zabezpieczania zadań oczyszczania kraju i wód przybrzeżnych. Do działania powinny przystąpić w ciągu 72 godzin, a w przypadku pilnego zgłoszenia w ciągu 24 godzin. W skład patrolu wchodzi ośmiu żołnierzy⁷. Na terenie województwa Dolnośląskiego patroliaperskie znajdują się we Wrocławiu, w Głogowie (dwa), Bolesławcu i Brzegu.

Siły Zbrojne wspierają sektor cywilny w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa statkom powietrznym wykonującym loty w polskiej przestrzeni powietrznej. Akcje poszukiwawczo-ratownicze organizuje się w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa statku powietrznego. Za utrzymanie w gotowości do użycia sił i środków odpowiedzialni są dowódcy rodzajów SZ. System Ratownictwa Lotniczego funkcjonuje w sposób ciągły, w 24-godzinnych dyżurach.

Grupy Naziemnego Poszukiwania przeznaczone są do udzielania pomocy załogom i pasażerom statków powietrznych, które uległy awarii, poprzez ich odnalezienie i udzielenie pierwszej pomocy. Grupa składa się z 8–15 żołnierzy. Wyznacza się jej rejon działania o promieniu 100 km od miejsca stałej dyslokacji⁸.

Zadania instytucji wojskowych w zakresie współdziałania z władzami cywilnymi w zwalczaniu zagrożeń kryzysowych

W celu koordynacji problematyki zarządzania kryzysowego na szczeblu MON w miejsce funkcjonującej do 2010 r. Dyżurnej Służby Operacyjnej utworzone zostało w 2011 r. Centrum Zarządzania Kryzysowego. Jego sformowanie wynikało z zapisów ustawy o zarządzaniu kryzysowym z 2007 r. i postanowień Rady Ministrów z 15 grudnia 2009 r. w sprawie tworzenia takich centrów w określonych organach administracji rządowej⁹.

Na szczeblu województwa koordynatorem działań w tym zakresie jest szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego (WSzW). Do jego zadań w tej dziedzinie należy koordynowanie rozwijania i użycia oddziałów i pododdziałów wojskowych na potrzeby zwalczania klęsk żywiołowych oraz likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcji poszukiwawczych, akcji ratowania oraz ochrony zdrowia i życia ludzkiego poprzez:

- współdziałanie z wojewodą w zakresie planowania i koordynowania udziału wydzielonych jednostek SZ RP w akcjach ratowniczych oraz w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków katastrof i klęsk żywiołowych;
- współdziałanie z wojewodą i dowódcami jednostek wojskowych w planowaniu i organizowaniu przedsięwzięć logistycznych;

⁷ J. Falecki, B. Kaczmarczyk, *Siły Zbrojne RP w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych* [w:] *Optymalizacja procesów zarządzania kryzysowego*, red. W. Chojnacki, B. Kaczmarczyk, Lubiąż 201, s. 100–101.

⁸ Tamże, s. 100.

⁹ www.mon.gov.pl/pl/artykul/9996

– współdziałanie z wojewodą w planowaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony ludności województwa.

Szef WSzW uczestniczy w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego poprzez:

- udział w pracach wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego;
- udział w planowaniu użycia oddziałów i pododdziałów SZ RP w ramach wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego;
- współpracę z organami administracji publicznej i służbami w zakresie monitorowania zagrożeń na terenie województwa oraz planowania ochrony infrastruktury¹⁰.

W ramach terytorialnego zasięgu działania również i Wojskowe Komendy Uzupełnień wykonują na rzecz wsparcia wojskowego ludności cywilnej określone zadania:

- uczestniczą w razie potrzeby w pracach zespołów zarządzania kryzysowego samorządu terytorialnego na szczeblu powiatu (miasta na prawach powiatu) i gminy na administrowanym terenie;
- przedstawiają WSzW wnioski i materiały do prowadzonej przez wojewodę analizy zagrożeń w powiecie oraz zalecenia wojewody do powiatowych planów zarządzania kryzysowego¹¹.

Podsumowanie

Udział Sił Zbrojnych RP w sytuacjach zagrożenia kryzysowego jest znaczący. Po powodzi stulecia opublikowany został *Raport o stanie przeciwdziałania, zwalczania i usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla ludności i środowiska*. Stwierdzono w nim, że wojsko okazało się w pełni mobilną formacją realizującą podstawowe zadania w działaniach przeciwpowodziowych. Sprzęt, chociaż nie najmłodszy, był niezmiernie pomocny w niesieniu pomocy powodziarom. W akcji ratowniczej podczas powodzi w 1997 r. wzięło udział 25 476 żołnierzy, a łącznie z siłami utrzymywanymi w okręgach – 47 000 żołnierzy¹². Podobnie oceniono udział Sił Zbrojnych RP przez władze administracyjne województwa lubuskiego podczas powodzi w 2010 r.

Skala współczesnych zagrożeń wskazuje na potrzebę dalszego przygotowywania wojska do realizacji zadań ochrony ludności w warunkach klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia i mienia. Kluczową kwestią będzie lepsza koordynacja działań jednostek wojskowych i służb cywilnych.

Bibliografia

Daniel S., *Udział Sił Zbrojnych w zwalczaniu „powodzi tysiąclecia” w Polsce w lipcu 1997 roku* [w:] *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych – dowodzenie i współdziałanie*, red. W.S. Krzeszowski, Warszawa 2008.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień, Dz. U. z 2010 r. nr 41, poz. 242.

¹¹ Tamże.

¹² S. Daniel, *Udział Sił Zbrojnych w zwalczaniu „powodzi tysiąclecia” w Polsce w lipcu 1997 roku* [w:] *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach...*, dz. cyt., s. 99.

- Falecki J., Kaczmarczyk B., *Sily Zbrojne RP w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych* [w:] red. W. Chojnacki, B. Kaczmarczyk, *Optymalizacja procesów zarządzania kryzysowego*, Lubią 2011.
- Gąsiorek K., *Sily Zbrojne w ratownictwie* [w:] *Zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*, red. G. Sobolewski, D. Majchrzak, Warszawa 2011.
- Krzeszowski W.S., *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych – niedostatki i rekomendacje* [w:] *Wojsko w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych – dowodzenie i współdziałanie*, red. W.S. Krzeszowski, Warszawa 2008.
- Mróz-Jagiełło A., Szuetterly A., Lasota Z., *Zawsze służyć. Wojska Inżynieryjne społeczeństwu*, Warszawa 2011.
- Piątek Z., *Procedury i przedsięwzięcia systemu reagowania kryzysowego*, Warszawa 2011.
- Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, 2007 r.

SUMMARY

Zbigniew Kuśmierek

Participation of military troops in crisis situations

Non-military crisis situations are global phenomena. The provision of efficient protection in such cases requires mutual cooperation between different state agencies. The bodies supporting the non-military protective system include the police, State Fire Service, Border Guard, specialized emergency units and armed forces. Between 2002 and 2011, rules were established for the participation of armed forces in the process of combating non-military threats. The Plan for the use of troops and units in crisis situations was developed and implemented on all levels of the chain of command. Forces and measures adequate to the threat were separated and they are kept alert. Without delay, Polish Army Forces can activate the above mentioned forces and measures, deriving mainly from engineering rescue services, other land forces and air force, which amount to about 3,500 soldiers and 600 technical units. Should the crisis situation develop into a conflict, these numbers can rise to 11,000 and 1,400 respectively.

Key words: non-military crisis situations, non-military threats, rescue service battalions, The plan for the use of Polish Army units.